

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben háshos holdva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 szombat utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Államkassza kádratok visszatérítését
 vagy megőrzését nem vállaljuk.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 5 fillér.

Ipari árucarnok Nagyváradon.

Tátray Sándor indítványa.

Nagyvárad város piaci élete az igazságra nézve évről-évre hanyatlik, mert nem lévén megfelelő árusító helye, a közönség inkább az üzletekből szerzi be iparkészítményi szükségleteit; a vidéken pedig most már majd minden szatócs árul mindenféle ipari készítményt, így csizmát, cipőt, kalapot, ruhát stb.

Tátray Sándor, ezen világlátott, széles tudású külföldi utazásaiban sok tapasztalatot látott iparos polgártársunk, felismerve az iparosságnak mind rosszabbra váló helyzetét, érdekes beadvánnyal fordult az ipartestülethez, amelyben az iparosság érdekében egy nagyobb szabású, a modern igényeknek megfelelő ipari árucarnok létesítésére hívja fel az ipartestület és az össziparosság figyelmét.

Az általa felvetett eszme nem elérhetetlen módon akarja ezt a fontos és iparosainkra égető kérdést megoldni, hanem reális alapon s rá mutat azokra a módokra, amelyek mellett az indítvány nem utópia, hanem könnyen megvalósítható.

Nem Nagyvárad városától várja az ipari árucarnok megvalósítását, mert látja, hogy a város a régen szükséges vásárcarnokot sem bírja megvalósítani, hanem az iparossághoz bizva, az ipartestület kötelességéül állítja oda a dolog keresztülvitelét.

Rámutat mindjárt a kérdés pénzügyi oldalára is, amely szerint a vállalkozás nem csak rizikóval nem járna, hanem még jövedelmező is volna.

Nagyvárad városára csupán csak annyiban számít, hogy a város ingyen területet adjon ennek a fontos és a város jövő ipari életére messze kiható intézmény számára.

Tátray Sándor nagyjelentőségű beadványa, melyet tegnap nyújtott be az ipartestülethez, a következő:

Tisztelt Elöljáróság!

Az ipar fejlődésével mind nehezebb és nehezebb helyzet vár az iparosságra, különösen kisiparosainkra, látjuk azt, hogy csaknem minden kisipari készítményünk kereskedők kezébe kerül, miáltal a nagyközönség drágábban kapja ugyan készítményeinket, de mi magunk nem örünk vele semmit, mert a közvetítő kereskedelem teszi el a hasznát és örülhet a kisiparos, ha munkája után kenyérre valót szerezhet,

mert a kereskedő nemcsak hogy kényelmes, fényesen berendezett üzletekben bocsátja készítményeinket a fogyasztó közönség elé, de még lakásán is felkeresi és bemutatott mintáival módosít ad a kényelmes bevásárlásra, míg iparosaink a szabadban árulván, úgy maguk, mint vevőik kivannak az idő viszontagságainak téve, mi által károsítva vannak úgy egészségükben, mint üzleti forgalmukban, amennyiben a vevő is szívesebben megy oda, ahol az idő viszontagságainak nincs kitéve.

Ezen az állapoton segítenünk kell! Segítenünk kell pedig addig, míg iparosaink némiképpen versenyképes állapotban vannak és nem tette őket teljesen tönkre a nagy verseny.

Segíthetünk pedig egy ipari árucarnok felállításával, ahol iparosaink saját üzleti helyiségekkel bírva, bármikor vevőik rendelkezésére állhatnak.

Előnye ezen árucarnoknak:

Minden iparos saját üzletében saját készítményeit közvetlen a fogyasztónak árulhatja, ez által a fogyasztóval személyes ismeretségbe jöven, figyelmes és jó kiszolgálás által a fogyasztót magának biztosíthatja.

Mindenféle ipari készítménynek helye lévén, egy ilyen árucarnokot a közönség szívesebben keres fel, mert itt mindent közvetlen a készítőtől olcsóbban szerezhet be.

Sokoldalúsága révén maga az üzleti élet egy látványosság, mely a közönséget csábítja és még a nem vásárlók is kedvet kapnak a vásárláshoz, mint látjuk azt a már meglevő árucarnokoknál.

Lehetővé teszi, hogy ezen nyílt üzletekben az iparos vagy családtagja egész héten áruljon vagy megrendeléseket felvegyen.

Zajtalan és tiszta iparágak, mint cipész, csizmadia, szabó, masamód vagy varrással foglalkozó iparosok ezen foglalkozást ott is űzhetik oly mérvben, mint azt kiállítási pavilonokban is teszik.

Nagy előnye, hogy felmenti iparosainkat a hetenkint kétszeri szélben, esőben való piaci hurcolkodástól, amely munkáikat is ha egészen tönkre nem is teszi, de értékükből sokat levon.

Hol és hogyan építsük meg az árucarnokot?

Nézetem szerint az árucarnoknak kereskedelmi gócponton, a Nagypiacon kellene lenni.

Építendő volna egy emeletes vasbeton, vagy vasszerkezetű díszes, már maga is látványosság számba menő üvegcsarnok nagy és tágas pincehelyiséggel 1000—1200 iparos részére.

Hogyan helyezkednénk ebben el?

A pincében helyeztetnénk el a gépipari készítmények, ahol azok a bevezetett villamos hajtórődj útján működésben is bemutatathatók volnának.

A földszint a nehezebb ipari készítmények

u. m. asztalosok, lakatosok, kárpitások, rézművesek stb. részére tartatnék fent.

Az emeleten, ahová függőleges és ferde felvonók, tágas lépcsőház vezetne, jönnének a ruházati cikkek és díszmű ipari cikkek szatócsai változatai.

Minden iparosnak csinos világos fülke, a mai piaci áruló helyeknek megfelelő nagyságban biztosíthatnák.

Ki építtesse fel ezen ipari árucarnokot?

Néhány évvel ezelőtt szó volt róla, hogy egy magánvállalkozó foglalkozik ezen árucarnok létesítésével, majd ebből kifolyólag emlegették, hogy a város fogja felépíteni.

Szerintem ezen árucarnokot az össziparosság érdekében kifolyólag csakis az ipartestület építheti fel, mert ezáltal az a sajátuk marad, magunk rendelkezhetünk benne irányítjuk annak üzemét és magunk élvezzük esetleges hasznait is.

Magának az építkezésnek lehetősége nem oly nehéz, mert telkünk van a Nagypiac-téren, ez elől a város nem zárkozhat el, az építkezéshez szükséges összeget pedig az ipartestület és az ipartestületi hitelszövetkezet esetleges állami segítséggel megszerezheti, amennyiben a helyiségek bérlete biztosítja ezen amortizációs költségek kamatait.

Szükséges volna pedig 6—7000 m² méter terület, melynek beépítése legfeljebb 1 millió koronába kerülne, ennek évi 6 százalékos amortizációja 60.000 korona.

Már most ha utakra, mellékhelyiségek és felvonók, lépcsőházakra 2000 m² métert leszámítunk, még mindig marad 5000 m² méter alapterület, ez minimum 14000 rakodó területet jelent, amelyet m-kint 10 koronával értékesítve 140.000 korona évi bért nyerünk, mely összeg a befektetett tőke 14 százalékat hozza, tehát feltétlenül rentabilis mint üzlet is.

Mindezek alapján tisztelettel kérem a tisztelt Elöljáróságot, hogy javaslatomat elvben elfogadja és annak előkészítésére egy 5 tagú bizottságot választani sziveskedjék azzal, hogy ezen bizottság 4 hét alatt jelentését beterjesztve az ügy már a januári közgyűlésen tárgyalható legyen, hogy az építkezés a tavaszon megkezdhető legyen.

Nagyvárad, 1912. Aug. 20-án

teljes tisztelettel

Tátray Sándor.

Justh újra harcot hirdet. *Füst* Gyula úgy látszik, teljesen helyrejött a karlsbadi kúrától, mert már megint harcot hirdet az egész vonalon.

Az egyik esti lapban a többi közt így nyilatkozik:

— A kormány és pártja a legnagyobb tévedésben ringatja magát, ha azt hiszi, hogy az ellenzék bármily tekintetben is engedett volna eddigi harcias álláspontjából. Egy pil-

Tisztelettel van szerencsém a n. é. közönség tudomására juttatni, hogy a

„Szabadság“ kávéházat

megvettem és azt ünnepélyesen megnyitottam, a hol kitűnő tisztán kezelt saját termésű Tokaj hegyaljai boraimat nagyon jutányos árban szolgálom ki

(csak egy próba és mindenkit meg fog győzni a boraim valódisága). Naponta Kovács István jól szervezett zenekara játszik. A n. érd. közönség becses pártfogását kérve kiváló tisztelettel

FRANCZÓVSZKY GYÖRGY

„Szabadság“ kávéház tulajdonos. Nyitva éjjel-nappal. Állandó bérkocsialomás.

lanatra sem gondoltunk arra, hogy magatartásunkon változtassunk. Teljes erővel megyünk ismét a harcba és ha a kormány azt hiszi, hogy ősszel reá nézve kedvezőbb lesz a szituáció akkor abban — alaposan csalatkozni fog. Szeptember elején elmegyek a hőmezővársárhelyi ellenzéki népgyűlésre és ezzel magam is megkezdem a küzdelmet ott, ahol elhagytam. Teljesen ki van zárva, hogy mi ezzel a kormánnyal békét kössünk és éppen így ki van zárva az is, hogy tárgyi eredmény nélkül, jogos kívánságaink teljesítése nélkül bárkivel megegyezünk.

További nyilatkozatában érdekes, hogy a két időközi választásról azt mondja, hogy a kormány égbekiáltó milyen eszközöket használt, pedig... Margittán ellenjelölt sem volt, Bácsóvároson pedig 1200 többsége volt a szerb jelölt ellen.

Végül meglnt visszatér vesszőparipájára az általános titkosra, amely nélkül nincs üdvösség.

A török trónörökös megbizottja gr. Berchtoldnál. A török trónörökös tegnap megérkezett Bécsbe és már is kiderült, hogy a herceg utazása tényleg a legszorosabb összefüggésben van a svájci béketárgyalásokkal. A trónörökös kíséretében van Azarian szenátor, aki tegnap délután Mavrogeni bécsi török nagykövettel együtt meglátogatta gróf Berchtold közös külügyminisztert.

A három diplomata sokáig tanácskozott egymással és a tanácskozás jelentőségét legjobban mutatja a konstantinápolyi távirat, amely beismeri, hogy Azarin szenátor Törökország meghatalmazottja a svájci béketárgyalásokon.

A svájci tárgyalásokat megelőzőleg Párisban folynak most a tanácskozások, melyek azonban csak előkészítik a döntő béketárgyalásokat.

Új fizetési osztályok a városi tisztviselők részére.

A belügyminiszter leirata.

Már akkor mikor a városok segélyezésére vonatkozó törvény életbe lépett és az állam támogatása megérkezett, előre lehetett látni, hogy a tisztviselők fizetésrendezése fizetési osztályokba való beosztása rövid idő kérdése.

A tisztviselők mindég várták a miniszter leiratát, mely véglegesen rendezi a fizetésüket, azonban ez ideig késett a rendelet, mely tegnap végre leérkezett a városokhoz.

A leirat rendelkezése a következő:

A törvény 14. § a szerint a törvényhatósági joggal felruházott városok közigazgatási tisztviselői a VI—XI. fizetési osztályokban az e törvény kiegészítő részét alkotó B) melléklet szerint soroztattak. Ez a melléklet nem új dolog. Andrássy Gyula belügyministersége idején a városok segélyéről szóló rendeletéhez egy táblázatot csatolt, amely szerint a fizetések a városnál is oly összegben voltak megállapítva, mint amilyent a megfelelő osztályú és fokozatu állami tisztviselők élveznek.

A most alkotott törvény említett melléklete a fizetésekben nem változtat, azonban több fizetési osztályban az állás megnevezését változtatja meg, sőt oly alkalmazottakat is bevezet a státusba, akik ez idő szerint nem tartoztak be-le.

A VI. és VII. fizetési osztályba sorozottak megnevezése nem változik, új állások nincsenek szervezve. Ide tartozik a polgármester, a rendőrfőkapitány, a tanácsnok, főjegyző, főügyész, főmérnök főszámvevő.

A VIII. fizetési osztályban van a főorvos, első osztályú rendőrkapitány, első osztályú aljegyző, árvaszéki ülnök, ügyész, első osztályú mérnök, főlevéltárnok, főszámvevő helyettes, főpénztárnok.

A IX. fizetési osztályba van sorozva az orvos, másodosztályú rendőrkapitány, másodosztályú aljegyző, alügyész, másodosztályú mérnök, első osztályú állatorvos (uj) községi bíró, számvevő, pénztárnok, ellenőr, irodaigazgató (uj)

A X. fizetési osztályba van sorozva az első osztályú közigazgatási fogalmazó (uj), első

osztályú rendőrfogalmazó (uj), levéltárnok, másodosztályú állatorvos (uj), közgyám, alszámvevő, első osztályú adótiszt (uj), első osztályú pénztári tiszt (uj), rendőrtiszt, tűzoltóparancsnok (eddig nem volt tisztviselői státusban), műszaki tiszt (uj), iktató, kiadó, irattárnok, irodatiszt, nyilvántartó.

A XI-ik fizetési osztályba vannak sorozva a másodosztályú közigazgatási fogalmazó (uj), másodosztályú rendőrfogalmazó (uj), számtiszt, másodosztályú adótiszt (uj), másodosztályú pénztári tiszt (uj), rendőrbíró (uj), végrehajtó, irnok, városgarda (eddig nem volt tisztviselői státusba sorozva)

A törvény a város egyéb alkalmazottainak és szolgáinak családi pótlékigényéről nem intézkedik.

Levél az elmekórházból.

Mikor az elmebeteg beugrat egy józanesszű asszonyt.

Igen sokszor megtörténik, hogy elmekórházakban a sok szerencsétlen, zavaros fejű ember közt akad egyiknek-másiknak egy egy jóizű, kacagató ötlete. S ha el is mulatunk rajta, az ember önkénytelenül is érzí azt a szánalmat, amit az elmebeteg ember kelt föl groteszk, összefüggéstelen logikájával.

Tegnap délután a nagyváradi elmekórház egyik betege ugratott be egy jámbor újságkihordó nőt. Lehet, hogy az ugrató beteg: *Kan* László nem világos pillanatában eszelte ki a tervet, de hogy fényesen sikerült neki beugratni az asszonyt, az kétségtelen.

Ugy délután öt óra felé beállit hozzánk N. E. újságkihordónő és egy kék szallaggal átkötött levelet hoz a kezében.

— Kérem szépen hoztam egy levelet. De addig nem adom át, amíg ki nem tetszik fizetni érte a 10 koronát.

Az első percben szóvalán csodálkozás lepett meg. Ki lehet az a tapasztalan és tapintatlan ember, aki tőlem 22-én 10 koronát akar kizsarolni egy levélért?

— Mondja néni, ki küldte ezt a levelet?

„TISZANTUL“ TÁRCZÁJA.

A levendula báró.

Az elszegényedett, lezüllött, ügynökös-ködő Pali báró, a harmadik Levendula, az egyik nagyváradi vendéglőben ült és gondolkodott. Pénzről, szép szeretőkről, lovakról, kutyákról, a melyek most mind lőtámadnak, s fődiámad velük együtt a levendula színű ruha is. A régi emlékek, a nagyszerű jómód leginkább visszavágyott pompája, amelylyel még az arisztokratáknál is különbnek látszottak. Mondom Pali báró, a harmadik Levendula gondolkodott, sőt a kinnácsorgó bárókisasszonyra is gondolt, akit ugyan még soha nem látott, de akart, már tegnap megsürgönyözte a bátyjának, Menyus bárónak.

— Bárónőt imádom, küldj érte!

Minden jó szándéka meg volt, hogy a menyasszonyával egy kicsit foglalatkoskodják, de ebben a pillanatban megjelent az ajtóban két újabb Levendula, a negyedik és ötödik. Név privát: Gida és Dénes. Gyors csókolózás, ölekezés aztán leültek és csak úgy pusztították az egyik cigarettát a másik után.

Gida mondta:

— Hallom Pali, hogy házasodol és visszaváltod a mi levendula fiu ruháinkat.

Denes ujjongott:

— Bizony undok volt már ez a vigécsors. Kolozsváron úgy bántak velem, hogy rájuk szerettem volna taposni.

— Jó jó — intette le őket Pali báró — ne bántások a zsidót.

— Persze — csaptak egyszerre a fejükre — hiszen az aranyborju is zsidó.

— Az aranyborju, a kinnácsorgó bárókisasszony — bólingatott Pali báró, a harmadik Levendula.

Aztán nem beszéltek, csak pusztították a cigarettát és néztek ki az ablakon. Közben sürgönyhordó jött és pénzt számolt az asztalra. Szegényes kis pénzt, de kocsit vettek belőle és kihajtottak a pályaudvarra.

— Bandériummal, négyesfogaton, mozsárdörgés mellett szerettek volna benneteket fogadni — szavalta Pesten Menyus báró az első levendula. — Tudod Pali most terajta a sor, hogy visszahódítsd a Levendulák nagyságát.

Es itt mindegyiknek egy percre könnyek gyűltek a szemébe. Hiszen a Levendulák nagy reneszánszának csak tegnap hantolták el első halottját, Gabi bárót, a második Levendulát. Siratták a halottat, a közben dühre ingerelte őket az alávaló gazság, hogy egy bolond zsidó fia halálának a megkeveredett golyóbisa éppen egy Levendula bárót talált. Es mi köze, mi joga volt ennek a zsidónak a kinnácsorgó bárókisasszonyhoz? Gabi, a második Levendula, annak rendje és módja szerint magába bolondította az aranyborjat, az illendőség határai között megszöktette Soroksárra, s ár apai kegyelemben hozta vissza, hogy eljegyezze és feleségül vegye. Aki ennél becsü-

letesebb és tisztességesebb dolgot látott, halott, vagy gondolt, az már hazudik. S akkor előbb egy Rozenkrone nevezetű fiskális a pályaudvaron kutyakorbáccsal hadonászik és a bolond jogász beleszur a Gabi szívébe. Szó a címen, hogy ő is szereti a kinnácsorgó báró leányát. Vagy a millióit.

Ez utóbbit azonban nem lehet csak úgy egy szóra vagy golyóbisa kiszolgáltatni. A milliók úgy sem a G bi-é lettek volna, hanem a poroktól megelevenedett Levendulaké. A levendulák pénzét pedig senki fia el nem fogja kapartítani.

A családi tanács eredménye az lett, hogy másnap Menyus megjelent a kinnácsorgó báró előtt, aki éppenséggel nem tudta főszárítai leánya könnyeit. Menyus előkelő, főénekes és kérélyhetetlen volt. Hiszen a Levendulák millióiról volt szó.

— Kedves öregem — mondta — nagyon szomorú az eset. Mi elvesztettük legkedvesebb testvérünket, de a Levendulák még minden bajból kivakaróztak. Erős fajta, ha elhullik is közülök egy, a többi bosszút áll érte s élünk uralkodunk tovább. Mi lesz azonban a te leányoddal, a szegény megöreg menyasszonyal. Mi nem sajnálunk téged, de sajnáljuk őt. Es segítünk rajta. A világ úgy sem tud még semmit. De kész volna a szegény, ha a szokás után hónapokig marad hajadon fővel. A gaz és galád fiskálisról természetesen szó sem lehet. Nincs más mód, mint hogy mi fölaidzzuk egyik testvérünket, Palit. O fogja el-

— Én nem tudom, hogy hívják, csak a bolondok házából kiáltott ki, hogy ott van egy levél az uton, azt vigyem el, ahova címezve van s ott adnak érte 10 koronát. Különben rá is van írva.

Egy 16 filléres szivarkadobány kifordított papírja a boríték. Benne indigóval irt 8 fehér lap, amely sűrűn tele van versekkel és prózával. Kívül valóban jelzi a levél író, hogy aki elviszi a levelet valamelyik újságszerkesztőségbe, ott nyomban 10 koronát fizetnek érte. Azonban utközben nem szabad kibontani.

Megértve a dolgot, szépen felvilágosítom az én asszonyomat, hogy őt bizony most csúnyán rászédte az a bolond, mert ezért bizony senki nem fizet neki 10 koronát. Ha akarja vigye el a levelet máshová, de én nem adok érte semmit.

Dehogy vitte! . . . Szégyenében sirva fakadt.

— Nem akarom én kérem szépen, hogy másutt is nevéssenek rajtam.

A jó trükkkel megmenekedett levél pedig i maradt. Azt lehet találni benne, amit minden bolond levélében. Az a nagy észme gyötri, hogy ő föltalálta a gondolatolvasás titkos szerét: a ceruzalást. Leírja kémiai összetételét a folyadékknak, amelyet a bal karra két helyen kell bekarcolni. Leleplez egy Tisza ellenes maífiát s kimutatja, hogy ő Árpádnak apai ágon való leszármazottja. A beteg agyvelejü ember ezután forró szerelmes verseket ír bizonyos Anna nevü ablaktisztító nőhöz, majd közli élete legnagyobb szenzációját —: megtigyele, hogy a napot egy 24 tagból álló társaság fűti. S megjövendöli, hogy 3 év múlva megfagynak az emberek, mert kifogy a fűtőanyag s kihál a nap.

Ezekután bemutatkozik, hogy ő Kun László nyug. áll. isk. igazgató Kunágótáról. Elmöndja életét s azt írja, hogy egy alaptalan vád miatt van bent.

Azzal a nyöszörgő kéréssel végzi, hogy:

— Bocsásson ki engemet innen főorvos ur! . . .

Az elmekórháznál érdeklödtünk, hogy van-e ott ilyen nevü beteg? . . . Tényleg van s az orvos azt mondotta, hogy igen tehetséges ember volt vajamikor Kun László, akinek szép irodalmi tevékenysége is volt. Elmebaja azonban gyógyíthatatlan.

venni a kisasszonyt s talán még boldogok is lesznek. Neked öreg ezt meg kell értened, a kisasszonynak pedig megmagyarázza majd maga Pál, akit ime ezennel szerencsés vegyok neked bemutatni.

Felnyit az ajtó és ott állt virággal a kezében Pál. As öreg kinnácsorgó még egy darabig kapálódzott, végre megnyugodott, mert a Levendulák egyszerűen ráparancoltak, hogy más uri megoldás nincs a világon. Kinnácsorgó bárókisasszonynak sokkal könnyebben ment a dolog. Az első találkozás már nagy hatást keltett. A kisasszony megesküdtött ötször egymásután, hogy olyan hasonlatosság, mint Pál báró és az ő megboldogult és imádott vőlegénye Gabi báró között van, ő még soha életében nem látott.

A második látogatásnál már szerelémről volt szó, a harmadik találkozáson a kisasszony úgy nyilatkozott, hogy valahányszor Palit látja, mindenkor Gabira fog gondolni. Bár minél többet találkozhatnának, hogy a drága halott emlékéit soha el ne feledje. Pál a Levendulák veszedelmes, heves donjuanságával karjaiba kapta a leányt és dühösen ordította:

— Soha sem fogod elfelejteni, mert mindenkor magad mellett fogsz találni engem.

A bárókisasszony egy kicsit vonakodott, szégyenlősködött, de végre még is megadta magát a sorsának.

A Levendulák a szomszéd kávéházban várták az eredményt. Es aznap este félretették a gyász, pesszgot ittak a Levendula—Kinnácsorgó frigyre.

Pogány Béla.

Az ellenzék programja.

Budapest, aug. 23.

(Saj. tud.) Az szövetkezett ellenzéki pártok szept. 1-ső hetében ülést tartanak, amelyen a vidéken folytatandó agitáció programot állapítják meg.

Betiltott népgyűlés.

Marosvásárhely, aug. 23.

(Saj. tud.) A rendőrkapitány leintette azt a népgyűlést, amelyet az itteni függetlenségi polgárok akartak rendezni képviselőjük: Déssy Imre beszámolója alkalmával. A gyűlés programja a jun. 4 iki parlamenti erőszak elitélése szerepelt. A képviselő elhalasztotta beszámolóját. Akció indult meg, hogy az összes erdélyi ellenzéki képviselők bevonásával hatalmas tiltakozó népgyűlést tartsanak a jövő hónap közepén.

Megjött a tanítók családi pótléka.

A beköszöntő iskolai évre úgy látszik a közoktatásügyi minisztériumban is tekintettel vannak és sietnek soron kívül végrehajtani egy olyan törvényt, amelytől több ezer tanító-család várja boldogulását. Legalább is erre mutat a miniszternek most leérkezett rendelete, amely végrehajtási utasítást tartalmaz a családosi tanítók családi pótlékának kiutalása iránt.

A rendeletet bizonyára nagy örömmel fogadják a tanítók, akik legkésőbb kapják meg a családi pótlékot. Azonban itt is, mint általában a többi állami tisztviselők családi pótlékának kiutalásánál előnyt adnak az idő tekintetében azoknak, akik gyermekek után tartanak igényt a pótléka. A többi igény jogosult pótlékát a megállapított program szerint fogják kiutalni és már ez sincs messze.

A kir. tanfelügyelőségen tegnap egész napon át lázas munka folyt. Mert mihelyt megérkezett a miniszter rendelete, Kiss István tanfelügyelőhelyettes azonnal megtette a hivatalos lépéseket és előkészítette az utaláshoz szükséges rendeleteket, hogy az ügy egy napot se késsek.

A rendeletről s a kimutatásról úgy nyilatkozott a tanfelügyelőség jelenlegi vezetője:

— Azok az állami tanítók, akik gyermekek után bírnak igényjogosultsággal, 3—4 nap alatt kézhez kapják az őket illető családi pótlékot. A miniszter rendelete tegnapelőtt érkezett hozzánk; tegnap elvégeztük a tanfelügyelőségi adminisztratív munkát és átirtunk a a miniszter rendelete alapján a helybeli kir. pénzügyigazgatóságokhoz. A mai napon a pénzügyigazgatóságokkal is elintéztünk minden formalitást s az utalások soronkivül fognak megtörténni. Minden gyermekes állami tanító, akinek jogosultságát a tanfelügyelőség állapítja meg, az illető adóhivatalnál fölveheti családi pótlékát.

A gyermekekkel nem bíró tanítók pedig — amint azt már jeleztük is — szeptember közepére várhatják a pótlékot.

A nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adója. A hivatalos lap tegnapi száma közli Teleszky pénzügyminiszter utasítását a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok kereseti adójáról szóló 1909. évi VIII. t.-c. végrehajtása tárgyában. Az utasítás részletesen magyarázza a Wekerle féle adóörvények idevonatkozó intézkedéseit.

UJDONSÁGOK.

* **Samassa a ravatalon.** Az elhunyt egri kardinális holtteste tegnap óta a rezidencia hási kápolnájában fekszik diszes ravatalon. A temetés holnap délelőtt 9 órakor lesz. A szertartást az új egri érsek, *Samrecsányi Lajos* végzi. A temetésen a kormányt *Szekely Ferenc* igazságügyminiszter képviseli, aki már megérkezett Egerbe. Eger város rendkívüli közgyűlést tart a gyász jelétül. Szomszédos megyék és városok küldöttségileg képviseltetik magukat, valamint az összes magyarországi egyházmegyék is képviselve lesznek. A koporsót az érseki rezidencia udvarán állítják fel és ott szentelik be. Innen körmenetben égő gyertyák és fáklyák között, gyászfátyollal bevont villamos lámpákkal világított utvonalon mennek a székesegyházba, katonai diszszázalajktól kísérve. A katonaság olyan funkciót végez a temetésen, mint egy főherceg temetésén, miután a bibornokok főhercegi rangban állanak. A koporsó után kispapok fogják vinni a bibornoki kalapot, gyűrűt, süveget és főpásztori ezüstbotot. A templomban nagy gyászmise lesz, mely után elhelyezik az érckoporsót a főoltár alatt levő kriptában. A koporsón négy oldalt a bibornoki címer ékeskedik Samassa bibornoki nevével és címével.

* **A 101. gyalogezred a királygyakorlatokon.** Pár nap múlva csaknem teljesen néptelenek lesznek a kaszárnyák. Eddig már elvonultak a honvédek és az új tartalékezed. Hétfőn a 101-ik gyalogezred indul Nagyváradról. Az ezred a királygyakorlatokra utazik és majd csak szeptember végével tér haza.

* **Ki akar a bejelentő hivatal vezetője lenni?** Az oly sokszor sürgetett bejelentő hivatal közelg a megvalósulás felé. Az új hivatal vezetői állásának betöltése iránt a polgármester helyettese a következő hirdetményt teszi közzé:

A tör.-hatósági bizottság 299—10817—911 sz. véghatározatával szervezett és a m. kir. belügyminiszter ur 124179—911. V. a sz. rendeletével jóváhagyott bejelentési hivatal vezető és évi 2600 kor. törzslizetés és 600 kor. lakáspénzzel javadalmazott II. oszt. rendőrkapitányi állásra, amely állás az 1879. évi XXVIII. t.-c. 23. §-a értelmében főispán ur ömeltósága által kinevezés útján töltetik be, ezennel pályázatot hirdetek és felhivom azokat, akik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy szabályszerűen felszerelt és Nagyvárad thj. város főispánjához címzett pályázati kérvényeiket, melyben az 1883. évi I. t.-c. 3. §-ában előírt képesítésüket igazolni tartoznak, hivatalomnál (Városháza I. emelet 4.) 1912. évi szeptember hó 14-én d. u. 5 óráig annyival is inkább adják be, mert az elkéssetten beadott vagy szabálytalanul felszerelt kérvények figyelembe vétetni nem fognak. Nagyvárad, 1912. augusztus hó 28. *Bordé Ferenc*, polgármester h.

* **A családi perpatvar vége.** *Bihar-keresztesen* tragikus módon nyert befejezést egy családi perpatvar, mely a község legtekinélyesebb gazdájának *Bucsi József*nek házában játszódott le. *Bucsi József* nagygazda meg gondolatlanul pazarolta vagyonát. Mindenki előtt nyitva állott az erszénye. E meggondolatlan cselekedetének már sokszor megadta az árát *Bucsi*, mert az adósok a legtöbbször nem fizették meg tartozásaikat. Ilyenkor odabaza a gazda felesége szigorúan kérdőre vonta az urát, aki azonban nem sokat adott rá. Tegnap ugyancsak ilyen könnyelmű kölcsönzés miatt családi perpatvar támadt a házastársak

közöt. A veszekedés annyira elkésztette Bucsit, hogy kiment az istállóba és ott felakasztotta magát. Mire tettét észre vették már halott volt a gazda.

* **Megégett kis leány.** *Korpenyét* községben *Mos Flóra* egyedül hagyta odabaza 5 éves kis leányát, ő maga pedig a községi jegyzőhöz ment mosni. A magára hagyott gyermek tüzet akart rakni a spórban. Tűzrakás közben a gerjesztő szalmától lángot kapott a leányka haja és ruhája. A kis leány kétségbe esve futott ki a szabadba és kiáltott segítségért. Mire azonban a szomszédok összefutottak és lecápták a ruhát róla, már oly súlyos égési sebeket szenvedett a szerencsétlen teremtés, hogy pár órai szenvedés után bele halt.

* **Csontváz a csatornázásnál.** A Páris-patak csatornázási munkálatai közben tegnap reggel a munkások egy csontvázat találtak. A csontváz mellett egy kapa is feküdt s ezt a csontokkal együtt bevitték a rendőrségre. Hogy miért? . . . azt ők tudják. Allítólag a rendőrségnek ismeretes jó orra valami bűntény-félet sejt a csontvázal kapcsolatban és szegény detektíveknek a nyakába sózták az ügyet.

* **Halálozások.** *Perényi* Kelemen őrnagy a nagyváradai honvéhadapródiskola tanára *Waldesben* hirtelen meghalt. A haláleset mély megdöbbenést keltett mindentele. *Perényi* a legjobb egészségben hagyta el Nagyváradot és csupán üdülni ment *Waldesbe* ahol szívszélhűdés következtében állott be a katasztrófa. Az elhunyt őrnagyot *Waldesben* el is temették már. — A másik szintén meglepő halál hir dr. *Böszörményi Géza* haláláról szól. *Böszörményi* a nagyváradai ref. tanítóképző igazgatója volt. A fiatal alig 28 éves embert legutóbb erős idegbaj támadta meg. Betegségével egy kolozsvári szanatóriumba szállították, ahol tegnapielőtt váratlanul meghalt. Az elhunyt igazgatót *Nagyszalontán*, — hol apja ev. ref. lelkész — helyezik örök nyugalomra.

* **Betörés.** *Pető István* házmester feljelentést tett a rendőrségen, hogy a *Keztyüs János* tulajdonát képező *Uri u. 21.* szám alatt levő házban ismeretlen tettesek a ház padlását feltörték s onnan egy bezárt ládából gyulakat, furókat s 3 franc a kúcsot elloptak. A rendőrség a nyomozást bevezette.

* **Megszökött tolvaj.** A debreceni kórház egyik osztályáról elmenekült tegnap este egy beteg. Mikor leszállt az alkonyat, kórházi kosztümben szépen kisurrant s mire észrevették, már nem volt sehol. A személyzet hiába kereste, kutatta a kórház területén, nem tudtak rátalálni. Az eltűnt paciens veszedelmes tolvaj. Nagy oka volt reá, hogy elmeneküljön, mert különben a hatóság kezére került volna. Lopás miatt két városban: *Kolozsváron* és *Nagyváradon* is folyik ellene az eljárás. *Nagyváradon* *Udvarhelyi Béla* árvaszéki tanácsvezető ülnök lakásának kifosztásával van gyanúsítva a szökevény, aki különben nagyszalontai illetőségű, *Szabó Lajosnak* hívják. Nem régen történt, hogy *Debrecenben* *Gasparik Adám* Hunyadi utcai ékszerész kirakatát kifosztották. A rendőrségnek *Szabó Lajosra* esett a gyanúja, aki azonban akkor — *Halm Kálmán* volt. Már *Szabó Lajos* gyakran változtatja a nevét, Sűrűbben mint más ember a gallérját. Egyszer *Halm Kálmán*, másszor *Halm Lajos* és olykor olykor *Trombitás Károlyként* szerepel. Amint éppen neki tetszik. *Debrecenben* azonban nem volt az álnevekkel szerencséje. *Mile Pál* rendőrkapitány hamarosan leleplezte öklémét. Csak az volt a baj, hogy a kirakat-rablás ügyében nem lehetett elegendő bizonyítékot szerezni rajta. Esért aztán a kir. ügyesség elengedte

a jeles firmát. A rendőrségnek azonban még szüksége volt reá — a hamis név használata miatt. Közben kitűnt, hogy *Szabó Lajos* beteg s ezért a fogházat megelőzőleg a kórházban szállásolták el, ahonnan a jómádár tegnap este kirepült. A debreceni rendőrség nagy erélyvel nyomozza. A szökevényt úgy *Nagyváradon*, mint *Biharmegye területén* szintén kutatják.

* **A nagyszalontai népgyűlés.** A nagyszalontai szociáldemokraták az általános választói jog érdekében népgyűlést akartak tartani, azonban a nagyszalontai főszolgabíró *Csanády Jenő* a gyűlésre nem adta meg az engedélyt. A főszolgabíró azzal indokolta elutasító határozatát, hogy a szociáldemokrata párt felfogása szerinti választói jog bazeellenes. A maga nemében érdekes főszolgabírói határozat, mely élénk vitára adott okot több fővárosi lapnak is, most az alispán elé került. A szociálisták ugyanis nem nyugodtak bele a határozatba és megfélembesték azt. Az alispán legközelebb fog dönteni a gyűlés dolgában.

* **Eltűnt csipkeköpeny.** Kellemetlen meglepetésben részesült tegnap egy nagyváradai urinő. Két napra fölutazott rokonai meglátogatása végett *Budapestre* s lakásának kulcsát átadta a háziasszonynak. Mikor hazaérkezett, legnagyobb meglepetésére teljesen felhánnya találta szobáit. Emiatt szemrehányást tett a háziasszonynak, aki sértve érezte magát és haragjában megsértette lakóját. Az urinő csak a rendezgetés közben jött rá, hogy több holmija hiányzik, köztük egy drága csipkeköpeny is. Most már aztán két ok alapján is följelentette a háziasszonyt: becsületsértés és lopás miatt. A cifra ügyben tegnap volt főt a rendőrségen s ugyanakkor a háziasszony is főt járt. Ő is följelentette a lakóját. A rendőrségen nagy feltűnést keltett a két haragos urinő találkozása.

* **A biharfüredi posta beszüntetése.** A fürdőszézon végét jelenti a postai igazgatóság következő h iradása: A *Biharfüred* fürdőtelepen folyó évi július hó 1-én a fürdőidény tartamára *Biharfüred* elnevezéssel életbelépet időszaki postahivatal s a forgalmának lebonyolítására berendezett postajáratok működése f. évi augusztus hó 31-ével bezárolag megszűnik; nevezett fürdőtelep azután ismét a bondoraszói posta és távbeszélő hivatal kézbesítő körébe fog tartozni.

* **A schönbrunni állatkert** most adaközzé félévi jelentésében állatainak számát. Összesen 2860 állattal számol be, amiből nyolcszázon felül az apró az alsóbbrendű állatokra esik, melyek a terrariumban és akváriumban élnek. Az emlősök száma 600, a madaraké 1400. A schönbrunni állatkert a legrégebb Európában. *Savoyai Jenő* herceg alapította és *Mária Terézia* császárnő rendelkezésére fejlesztették nagygyá. A budapesti legfiatalabb állatkert és állatállománya 500 emlős állat, 1600 madár; az apró állatok száma 400—500 között változik. A nagyok közül különösen említésre méltó: 3 bilusi viziló, 5 elefánt, 4 tapir (2 faj), 4 zsi raf, 20 antilop (6 faj), 4 teve (2 faj), 10 zebu (2 faj), 6 bölény (2 faj), 40 szarvas (7 faj), 85 majom (35 faj), 10 kenguru-féle, 15 struc (3 faj), 41 papagály, 240 más forróvidéki madár számos fajban és a hazai avifaunának majdnem minden érdekesebb faj számos példányban. A budapesti állatkert állománya tehát vetekedik már a külföldi nagy állatkertekével.

* **Kamarai értesítés.** A keresk. m. kir. miniszter 58409—VI. 1912. sz. leirata mellett megküldötte kamaráknak a hitelezett vámdíj biztosítására szolgáló egyetemleges kezesség. okiratok új szövegét tartalmazó 41060 számú pénzügyminiszteri körrendeletet. Midőn ezt az érdekelt körök tudomására hoztuk, egyben jelezzük, hogy a hivatott rendelet a hivatalos órák alatt d. e. 8—12 óráig a kamarai irodában az

érdeklődőknek betekintés végett rendelkezésükre áll. — Van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a klosterneuburgi cs. és kir. utászertár 1913. évi anyagszükségletének szállítására vonatkozó hirdetmény, a »Budapesti közlöny« folyó évi augusztus hó 25-iki számában meg fog jelenni. Nagyvárad, 1912. aug. hó 21. A nagyváradai kereskedelmi és iparkamara: Dr. *Moskovits József*, elnök. Dr. *Sarkadi Lajos*, titkár.

* **Kossuth-utca 6.** számú ház Körös felőli oldalán 3 szoba fürdő szoba és mellék helyiségekből álló modern emeleti lakás november 1-re kiadó. Ertekezhetni Polgári Takarékpénztár részvénytársaság.

* **Tanuljunk világnyelveket.** A Rose-rendszerű ábrázoló nyelviskolában, a mely augusztus óta *Bémer tér 1. szám* alatt működik, könnyű és élvezetes módon sajátíthatja el bárki a német, francia, angol stb. nyelveket. A teljes kiképzés száz tanórából áll. Beiratkozni bármikor lehet. Tandíj személyenként és óránként 1 korona 50 fillér. Nappali és esti tanfolyamok.

* **Vadász urak figyelmébe.** A közelgő vadászati évadra való tekintettel felhívom a nagyérdemű vadászközönséget, hogy fegyver és vadászati cikkek beszerzését nálam eszközölje. Óriási választékot talál itt a legelőkelőbb gyártmányú fegyverekből, a legjobb töltények úgy külföldi mint belföldi löporral készültek a legpontosabban készítve s ajánlom fegyverjavító műhelyemet, hol szakszerűen, gyorsan és pontosan eszközölök minden nemű fegyverjavítást. Ne adják fegyvereiket kontárok kezébe mert azok tönkreteszik és később többbe fog kerülni annak hejreállítására. M. kir. löporáruda Telefon 269. Tanoncok felvétetnek. **Ladányi József** puszkaműves, fegyverkereskedő, Nagyvárad, Pécs.

* **Aszódi Trieszti kávé és tea behozatala.** Csokoládé és Kakao áruháza. Nagyvárad, Kossuth-utca Sas-palota. **Vigyázat**, mert sok az utánzat! Jobb izlésű családok figyelmébe ajánlva. Különlegességeim pörkölt kávékban:

Elsőrendű . . .	1 kiló 4— K
Mágnás keverék RR 1	4-40
« « 0—1	4-80
« « 00—1	6—

Motor üzemű kávépörkölés és darálás, a vevő előtt történik. Kakao 10 deka 50 fillér. Eredeti francokkávé-pótlék, valódi fügekávé, valódi mackkávé gyermekeknek. Kátreiner valódi árpakávé. Összes kétszersülték *Karlsbadból*. A kiszolgálásnál a cég főnöke jelen van és így mindenki a legjobbat és a legolcsóbbt érheti el. Block rendszeres beváltása. Blockjaimat az egész vonalon gyűjtik. Cukorka és csokoládé különlegességeim legjobbak, mert eredetiek. Gyógycukorkák eredeti lerakata.

Középiskolai

magánvizsgára-, érettségire-, javító vizsgákra egész nyáron át készülhet a **dr. Kállay-fele szeminariumban** (Budapest, IV. Kaplony-utca 5. Telefon 125—38.) Eredményei köz tudomásulag kiválóak.

Automobil garage és fémöntőde
Automobil gummik lerakata
Automobil javító műhely
Bér automobil
Automobil kellékek
Automobil gummi javító műhely
STERN, MEZEY-U. 1. Telefon 194.

KOSSUTH-U. 2. sz. ház emeletén két szoba s mellékhelyiségekkel álló lakás nov. 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

Különleges felöltők, kosztümök blouzok és gyermekruhák a legnagyobb választékban

Spitzer Béla

női és gyermekruha áruházában
Rákóczi-út.

A legfinomabb angol és francia ruha-vállalat!!

Olcsó szabott árak!

EGYESÜLETEK.

A Nőegylet gyűlése. A «Biharmegyei és Nagyvárad Nőegylet» választmányi tagjait és védnögyeit van szerencsém a f. évi augusztus hó 26 ik napján d. u. 5 órakor a Lujza Otthonban tartandó választmányi ülésre meghívni. Nagyvárad, 1912. évi augusztus hó 22. O. v. Grunvald Henrikné, elnöknő.

SPORT.

Uszóverseny a Körözsbén. Pár nap mulva érdekes sport eseménye lesz Nagyváradnak. A nyílt Körözsbén uszóverseny lesz, melyben a nagyváradai uszók közül két legjobb atléta vesz részt. E versenyre a legutóbb lezajlott püspöktúródi versenyek szolgálták alapul. Az uszodai verseny alkalmával ugyanis *Sonnenfeld* Andor a NAC. uszó szakosztályának elnöke került ki győztesen. Ebbe a győzelembe *Fehérváry* a nagyváradai uszók egyik szintén jeles uszója sehogy sincs beletörődve és új küzdelemre hívja ki a győztes *Sonnenfeld*-et. A kihívást tegnap tudatták a N. C. vezetőségével. *Sonnenfeld* a kihívást el is fogadta. A versenyzők 2 kilométeres területet fognak megúszni. A verseny iránt nagy érdeklődés nyilvánul meg. A rendezést a NAC. fogja végezni. A club vezetősége most alkalmas területet keres a Körözsbén, ahol a verseny akadálytalanul folyhasson le.

Igazságszolgáltatás.

§ Kovács Gyula. A kir. tábla tegnapi határozatát, mely Kovács Gyula képviselő további fogvatartását rendeli el, még délután átküldték a törvényszékhez. Itt a szabadságon levő dr. Mándy vizsgálóbíró helyettese, dr. Bajusz bíró intézkedett, hogy a határozat tartalmát közöljék Kovácssal, aki tudvalevőleg a gyűjtőfogházban van. A bűnpör további menetében most némi szünet állott be, minthogy az előbb hozott döntésnek megfelelően, az aktákat felterjesztik az Igazságügyi Orvosi Tanácshoz. Ez a szaktórum felül fogja vizsgálni a törvényszéki orvosszakértők véleményét, amely tudvalevőleg azt állapította meg, hogy Kovács lelki egyensúlya, mikor a merényletet elkövette,

az öntudatlanságig fokozódott. Az iratokat ma küldik az orvosi tanácshoz, ahonnan négy-öt hét mulva érkeznek vissza.

TÁVIRATOK.

Gyászmise Samassa bibornokért.

Eger, aug. 23.

(Saját tud.) Ma reggel 9 órakor gyászmise volt az egri székesegyházban az elhunyt bibornokért. A gyászmisét Buttykay Pál apátplebános mondotta. A temetésre az ország egyházi és világi előkelőségei közül ma Egerbe érkeztek: gróf Széchényi Miklós váradi püspök, továbbá Cohl Medárd, Takács Menyhért, Békeffy Remig. Itt van Székely Ferenc igazságügyminiszter a kormány képviselőjében és Nárai Szabó Sándor államtitkár. Részvét táviratot küldöttek: Majláth Gusztáv, Wekerle Sándor, Wlassics Gyula, Prohászka Ottokár és még többen.

Osztrák-magyar katonák Montenegró határán.

Konstantinápoly, aug. 23.

Ausztria-Magyarország a montenegrói határokon hadgyakorlatok ürügye alatt katonai csapatokat vont össze Monarchiának ez az intézkedése nagy izgalmat keltett Montenegróban.

Borzalmas vasuti élgázolás.

Félegyháza, aug. 23.

Turcsányi Ferenc nejével s unokájával tegnap este kocsin hazafelé tartott a Csolyosi úton. A vasuti síneken áthaladva, a kocsit felborította a szeged-kiskunfélegyházai személyvonat s mindhármukat a felismerhetetlenségig összeroncolt. Kucsera Menyhért vasuti őrt, ki a sorompót nem bocsájotta le, letartóztatták.

Elfogott sikkasztó.

Turterebes, augusztus 23.

Szamosi Ernő postatiszt nagy összeget elsikkasztott a hivatalos pénzből. Feleségével együtt Amerikába akart szökni, de az itteni csendőrség őt letartóztalta. Felesége elmenekült. Szamosit átadták a szatmári kir. ügyészségnek.

Gyermekeik előtt haltak meg.

Biharketesztos, augusztus 23.

(Sását tud.) Brey József helybeli nagykereskedő és felesége ma felakasztották magukat egy létrára. A szülők odahívták gyermekeiket, megcsókolták őket s aztán végignézték velük szörnyű tettüket. Semmit sem hagytak hátra, amiből kiderülne, hogy miért váltak meg az élettől.

Megszállott török szigetek.

Athén, aug. 23.

Az olaszok részéről megszállott Egei tengeri szigetek görög lakossága holnap küldöttséget fog Rómába menesztetni, hogy a szigetek sorsáról felvilágosítást kérjen.

Leégett cirkusz.

Berlin, aug. 23.

New-Yorki távirat szerint a Ringling Brothers tulajdonában lévő vándorcirkusz Starlingban teljesen leégett. Tegnap este előadás közben tűz támadt a cirkuszban, amely rendkívül gyorsan terjedt. A több ezer főnyi közönségen nagy rémület vett erőt és mindenki a kijárat-hoz tódult. Borzalmas jelenetek voltak a kijáratnál s a rettentő tolongásban számos embert, különösen asszonyt s gyermeket letapostak. A közönségből igen sokan megsebesültek. A cirkusz teljesen elpusztult.

A newyorki rendőrség botránya.

Berlin, aug. 23.

A newyorki rendőrségi botrányban újabb szenzációs dolog történt. A botrányban kompromittált emberek a vizsgáló bizottság tagjait akarják méreggel elpusztítani. Igy Brans detektív mérgezés tünetei között megbetegedett.

REGÉNYCSARNOK.

GYÖNGYVIRÁG.

IRTA CSERES ANDOR. 30

— Azért, Móric, hogy büszkén mondhasam: Te az én fiam, az én hitelesen bizonyított fiam vagy.

— Nahát azért nem nőülök én meg, mert nekem ma már nem lennének ilyen bizonyítékaim. Mit képzelsz apám, ma, mikor az intelligens emberek az őszönre alapítják a faji nemesítés nagy munkáját, mikor olyan leányok mint Malvin hugom nyíltan mondják, hogy a biblia egyenesen Darwin teoriájára vezet, mert Kain és Abel fiainak feleségei csakis az ő nővéreik lehettek, tehát az őszön a fő, ez kell, hogy vezesse a szaporodást, mikor olyan leány mint Elza hugom a szabadszerelmet hirdeti, hogy a nő választhasson férjet, vagyis a Darwin theoria magaslátára emelkedve követeli, hogy a him és nőstény elve lépjen a házassági kötelek helyére, mikor mondom, az ilyen eszmék nyíltan, női és férfi együttes gyűlésekben hirdetik az asszonyok, a leányok, a fiúk, a tudós jogászok és orvosok, kinek volna kedve oda kötni magát egy nőhöz, kinek belsőjében a fékezhetetlen vágy ég és tűzfolyam lángol váreibe. Itt, a saját házukban tanyát vert a bűn, apám.

A bankár mosolyogva nézett a fiára.

— Nagy hatást tulajdonítasz annak a sok ostobaságnak. Epen a nő az, fiam, aki szive gerjedelménél fogva acélláncsal törekszik magához kötni a szerette férfit. Ellenkezéleg, Móric, mi, férfiak vagyunk az állhatatlanok, akiknek természetében van, hogy őszönyszerűleg futunk újabb és újabb, szebb és szebb nőalakok után.

Móric megrázkódott. Agyában a gondolat ötlött fel, hogy mivel a hirdetett eszmék épen az ő körében hódítanak, vajjon más körben nincs-e másként?

Eszébe ötlött ama gondolat, hogy Mózes törvényeiken van példa a többcsésűsre, azért így szólott apjához:

— Apám, miért van az, hogy a biblia Dávidnak, de sőt Salomonnak is megengedi, hogy annyi feleséget tartson amennyit tartani tud?

A bankár felkacagott.

— Vártam ezt a kérdést, Móric. Tudod, egy nőben csalódhatik az ember... az az a

férfi, de háromszáz közül mégis csak talál egyet, aki teljesen az övé.

— No ládd, — mondotta Móric — mi más volna, hogyba mi a régi birtokon volnánk. Itt, a keresztény törvények csak az egyenjúságot ismerik el, ha két felesége van valakinek, azt büntetik. Pedig hogyan abban az egyben családik a férfi, olyan nehéz egy életet át viselni a törvény bilincseit. Csak vedd atyám azt, mily szörnyű az a tudat, hogy az én keselyűs keresményemben örökösödik az, aki nem az enyém.

Megbénítja a férfi tetterejét, hiszen miért dolgozunk mi! azért hogy éljünk, vidáman töltjük el napjainkat vénségünkben, de nem azért, hogy holtunk után bele üljön a mi keresményünkbe az, akit a nő, a feleség hozott hozánk. Brr! micsoda gondolat! Minő ellentét ez a szabadszerelmeknek, amit a mi Elzánk hirdet.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A közgazdasági bank felszámolása.

A nyomasztó pénzügyi helyzet sajnos Nagyváradon is éreztette hatását, amennyiben egy félmilliós alaptőkével rendelkező nagyváradai pénzintézetet kényszerített a felszámolásra.

A rendkívüli közgyűlés Németh Sándor igazgatósági elnök vezetése alatt Gáspár főkönyvelőnek a félévi mérleg ismertetése után, melynek nyereség és veszteség számlája 187,000 korona veszteséget mutat fel, a részvényeknek 70 százalékkal való lebélyegzését fogadta el; e szerint egy 200 koronás névértékű részvény ezután 60 koronát ér.

A közgyűlés a felszámolást elhatározta és a felszámoló bizottságot az igazgatóság következő tagjaiból alakította össze: Németh Sándor, Fapp Imre, Mayr Sándor és Benicsik Sándor.

Gabona üzlet.

Budapestben

O-árakban kevés üzlet fordul elő. A malomok miután nagy liszt készlettel rendelkeznek, nem szívesen vásárolnak. Új árban viszont az eladók tartózkodók. Az árfolyamok többé-kevésbé javultak.

Határidők zárulata:

Áprilisi buza 1913.	— — —	11.79
Októberi buza	— — —	11.42
Októberi rozs	— — —	9.37
Októberi zab	— — —	9.73
Aug. tengeri	— — —	9.11
Szept. tengeri	— — —	9.01
Májusi tengeri (1913)	— — —	7.50

Nagyváradon.

A gabonatorzszen tegnap kisará élénkebb volt a hangulat. Bácskai rossz hírekre a bu a határidő árfoyama 5 fillérrel emelkedett. Kész áru változatlan.

Árak:

Buza	— — —	11.53—11.38
Rozs	— — —	9.37—9.31
Árpa	— — —	10.—10.20
Zab	— — —	9.37—9.38
Tengeri	— — —	9.01—8.61

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradai fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	— — —	860.—
Osztrák hitelrészvény	— — —	654.—
Salgóterjáni kőszén	— — —	778.—
Jelzálogbank	— — —	462.25
Leszámitoló és pénzváltó	— — —	558.50
Közuti vasut	— — —	765.50
Osztrák államvasut részvény	— — —	721.—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Fürdői menetrend.

NAGYVÁRAD—PÜSPÖKFÜRDŐ.

	reggel	d. e.	d. u.	d. u.	este
Nagyvárad ind.	7 49	9 50	2 19	4 39	8 10
V.-Velece >	7 59	10 00	2 29	4 49	8 20
Rontó >	8 16	10 16	2 46	5 06	8 44
Püspökfürdő érk.	8 21	10 21	2 51	5 11	8 49

PÜSPÖKFÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Püspökfürdő ind.	8 59	10 59	3 29	7 11	9 29
Rontó >	9 04	11 04	3 34	7 16	9 34
V.-Velece >	9 17	11 19	3 47	7 31	9 47
Nagyvárad érk.	9 27	11 29	3 57	7 41	9 57

NAGYVÁRAD—FÉLIX-FÜRDŐ.

	d. e.	d. e.	d. e.	d. u.	este
Nagyvárad ind.	8 00	10 01	2 30	4 50	8 81
V.-Velece >	8 10	10 10	2 40	5 00	8 41
Rontó >	8 26	10 26	2 56	5 16	8 56
Félic-fürdő érk.	8 33	10 33	3 03	5 23	9 03

FÉLIX-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Félic-fürdő ind.	8 40	10 39	3 10	6 50	9 10
Rontó >	8 47	10 46	3 17	7 08	9 17
V.-Velece >	9 00	10 59	3 30	7 20	9 30
Nagyvárad érk.	9 10	11 09	3 40	7 30	9 40

* Csak bezárolag szeptember 15-ig közlekedik.

Másolat.

Kereskedelemügyi m. kir. miniszter 42946—1912. VI. D. szám. Valamennyi magyarországi törvényhatóságnak. — Az acetylen gáz előállításáról és világítási vagy más célokra való felhasználásáról 1906. évi július hó 28-án 73354., 47788—1906. B. M. K. M. szám alatt hivatali elődöm által az akkor belügyminiszter ural egyetértőleg kibocsátott szab. rend. 7. §-ának 9 és 10. pontjait a Belügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök Urral egyetértőleg ezennel hatályon kívül helyezem és azok helyett a következőket rendelem: 9. A töltő telepek lakott helyektől 20 méter távolságban minden oldalról fallal körülfalt, állandóan jól szellőztetett tűzálló és csupán egyszerű és könnyű tetőszerkezettel ellátott épületeknek kell lennie, melyben csakis az acetylen fejlesztő, a szűrő szivattyú és recipiensek foglalhatnak helyet; míg a szivattyú hajtására szolgáló erőgépet ettől teljesen elkülönített helyen állítandó fel: E helységre egyébként minden tekintetben alkalmazást nyerne a jelen szab. rend. vonatkozó rendelkezései. 10. Az acetylen szűrítése csakis nappali világosság vagy töltő helyiségen kívül álló lámpa fénye mellett történhetik. — A kívülálló lámpáknak oly módon kell elhelyezve lennie, hogy fényét kettős erős üvegfallal légmentesen elzárt nyíláson keresztül vesse be a töltő helyiségbe s a lámpa távolsága a külső üvegfalltól legalább egy méter legyen. — A világítási berendezés teljesen a töltő helyiségen kívül létesítendő s utóbbiban sem gázvezeték, vagy csap, sem villamos vezeték vagy annak kapcsolója, biztosítóka stb. el nem helyezhető, sőt esetleges acetylen lámpák is teljesen különálló kívül vezetett vezetékén át táplálandók. A jelen szabályrendelet azonnal hatályba lép. Felhívom a törvényhatóságot, hogy a fentieket a hatósága területén létező összes ipar és rendőrhatalóságokkal mihez tartás végett közölje s egyttal jelen rendeletnek közhírré tétele iránt intézkedjék Budapest, 1912. június 14-én a miniszter helyett Kálmán államtitkár s. k.

A másolat hitelűl:

Nagyvárad, 1912. augusztus 21.

Darabont,
kiadó.

2—3 középiskolát végzett fiu

nyomdász tanulónak

felvétetik

Szent László-nyomda
R.-T.-nál.

„Varázsfuvola.”

Bárki egy óra alatt megtanulhat rajta játszani. A „Varázsfuvola” rendkívül kellemes, 20 acél trombitahanggal és 4 erős bőgővel van ellátva. Díszes kivitelben, kottafuzettel, dalokkal, tokkal, ajándékkal együtt csak 4 korona.

Csakis Vágner „Hangszer-Király” ország-szerte elismert legolcsóbb hangszerárúháza-ban kapható, Budapest, József-körut 15. — Gyors-javító műhely. — Kérjen fényképes hangszerárjegyzéket.

DEUTSCH SIMON

MŰBÚTOR ASZTALOS
NAGYVÁRAD, ŐR-UTCA 6.

Ajánlja saját készítményű hálószoba-, ebédlő-, előszoba- és konyha modern kivitelű berendezéseit, melyekből háló- és ebédlő-szoba állandóan nagy raktár. Javítások jutányos árban. Költségvetés díjtalan. Levelekre válasz. Meghívásra azonnal jövök.

Oltott mész

Bükkfa parketi, cementáru, cserép, fedéllemez, gipsz, nád, csatornázás, aszfaltozás stb.

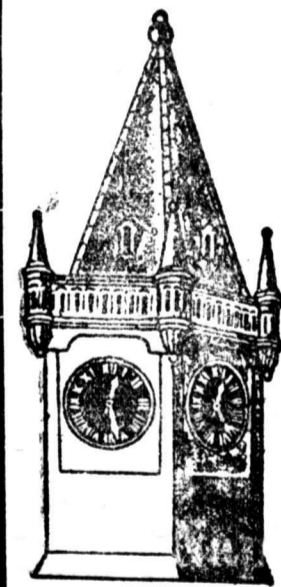
Rondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiac-tér 1. Telefon 969.

Sarkady és Szánthó

TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utcza 30.

Ajánlja 1 hétben egyszer felhuzandó és 1 napban egyszer felhuzandó toronyóráit „szegecs” és „szabadlengésű” járattal, réz kerekkel. Olcsó árak. TÖBBÉVI JÓTÁLLÁS. Villanyerő berendezés.

Arjegyzék kívánatra. Saját ház.

Ungváry és Tokai

Bankbizományi birtok-vásárlási, eladási és erdő becslési irodája

RAKÓCZI-UT 10. SZÁM.

Helybeli és vidéki telefonszám 725.

FÉLIX-FÜRDŐ

nyári és téli gyógyhely. Európa leggazdagabb kénes hévíz forrása. Víz hőfoka 49° C. 17 millió liter víz mennyiség. Csuz, köszvény, ischiás, izzadmányok és női betegségek ellen. 1909-ben 9200 beteg hagyta el gyógyultan, javultan a párállanul hatásos fürdő gyógyforrásait. **Penzió rendszer október 1-től május hó 1-ig.** Elsőrendű ellátás, reggeli, ebéd, vacsora, fűtés, szoba világítás, egyszeri fürdés a Ferencz-fürdőbe pkró-czoz ssal hetenként **56 koronába** kerül.

A Viktor szálló folyosója össze van kötve a fürdőkkel. A folyosókon lévő kályhák állandóan fűtve vannak. Bármilyen időben meghülés veszélve nélkül lehet a kurát eredménnyel használni.

Posta, távirta, interurbán telefon, állandó gyógyszerár a fürdő telepen. Prospektust küld az igazgatóság.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

21580—1912. sz.

Hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala az állami mértékitelesítő hivatal 605—1912. számú megkeresése folytán közhírré teszi, hogy Nagyvárad város II-ik kerületében az 1912. évi időszakos mértékitelesítés augusztus 21-én (mindennap reggel 8 órától délután 2 óráig) veszi kezdetét.

A mértékek és mérőeszközök tulajdonosaiak kezdőbetűjét véve irányadónul a következő napokon fognak megvizsgáltatni.

A) augusztus 21, 22. B) 23, 24. C) 26. D) 27. F) 28, 29. G) 30, 31, és szept. 2. H) szeptember 3. J) 4. K) 5, 6, 7. L) 9. M-N) 10, 11. O-P) 20. S) 23, 24, 25. Sz) 26 T-U) 27. V) 28. W) 30. és okt. 1. Z) október 2. E) 3. R) 4, 5.

Felhívom ennél fogva a második kerületben levő iparüzleteket és ipartelepeket, hogy az időszakos mérték itelesítésre kötelezett mértékeket fentjelzett napokon mutassák be, mert ellenkező esetben kihágásilag 200 koronáig, visszaesés esetében pedig, ha utolsó büntetésük kiállása után 2 év még nem telt el 8 napig terjedhető elzárással és 400 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntettetnek.

Nagyvárad, 1912. augusztus 19.

Jánossy

r. főkapitány h.

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban

Özv. Schmidt Gyuláné

könyvkötészetét a régi Apolló épületből

Rákóczi-ut 16. sz.

alá helyezte át, amire felhívjuk a n. é. közönség becses figyelmét. Tan- könyvek bekötése, olcsón s gyorsan készíttetnek el. Becses pártfogást kér

özv. Schmidt Gyuláné

VAVEK FERENC
üzletvezető.

Szalonna, prima, pörkölt, nehéz áru leg- jutányosabban kapható. Mindennemű termények vétele és eladása.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részv.-társ. áruosztály.

Teleky-utca 3-ik szám, Telefon 172.

Használt, de teljesen jókarban levő **22 darab ökörszekér egyenként is eladó.**

Felvilágosítást nyújt a «Biharmegyei Gazdák Áru- és Hitelintézete Részvénytársaság» Nagypiac-tér, Andrányi ház.

Telefon 10-87.

Telefon 10-87.

A LEGMODERNEBB BÚTOROKAT készíti

Kovács Zsigmond

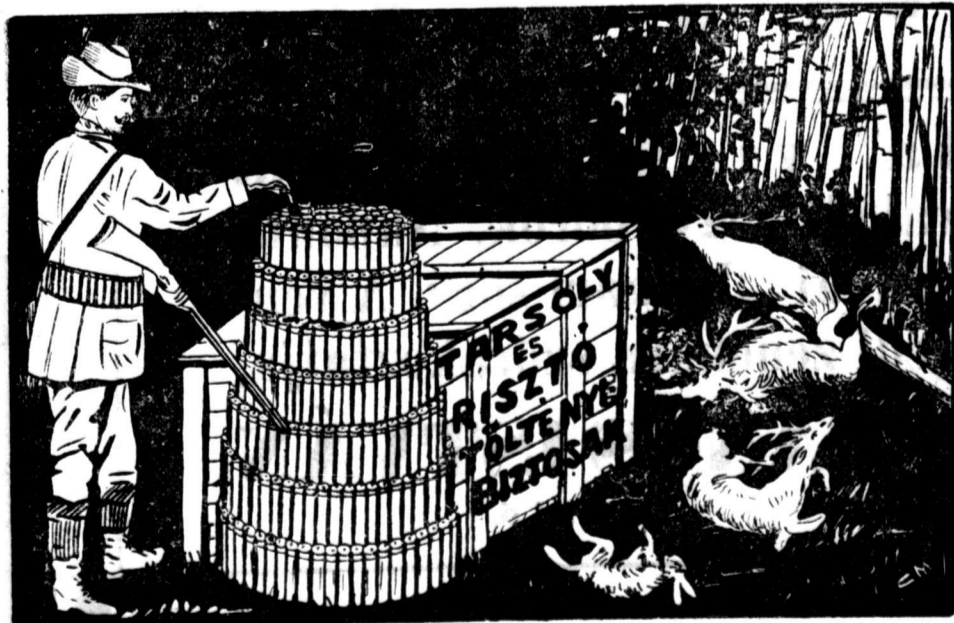
m ű a s z t a l o s

Szacsvay-u. 70. sz.

Géperőre berendezve.

Telefon vagy levelezőlap hívásra azonnal megjelenek.

Terv és költségvetés díjtalan.

**M. kir. lőpor-áruda
Vadászfegyverek
Revolverek**

Vadászati felszerelések

Eredeti Valtersdorfi töltények

TARSOLY és RISZTÓ

különlegességek vaskereskedésében

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Telefon 390.

Telefon 390.

Tisztelettel értesitem a n. é. vevő közönséget, hogy a **Teszler Simon posztó kereskedőt**

kiegyeztettem, a **csődtömeget átvettem és azt rendkívüli leszállított áron kiárusítom.**

A csődtömeg a következőket tartalmazza: lüszter-, angol-, scott- és honi divatszöveteket. Fekete- és kék kamgárnokat, női costum divatkelméket, mellényeket, schiffonokat, bélésárukat, **szabókellékeket** és mindezen árukat **gyári áron alul kiárusítom** u. m.:

egy teljes öltönynek való 3 mtr. már	K 02:40
« « « « jobb minős. div. 3 mtr.	K 06:60
« « « « finomabb « « 3 «	K 12:—
« « « « angol divat 3 «	K 19:—
« « « « legfinomabb « 3 «	K 28:—

a fekete- és kék kamgárnokat ugyan ilyen gyári áron alul

jóval olcsóbban lesznek kiárusítva. Egyben ajánlom a n. é. vevőközönségnek az összes raktáromban levő szövetekhez a hozzávalókat, azaz a szabókellékeket a legfinomabb kivitelben, a legolcsóbb áron, u. m.:

egy már nagyon jó hozzávaló	K 4:50
« finomabb «	K 5:50
« egész finomabb «	K 7:—
fekete szalonhoz legfin. «	K 8:—

Mint hogy az üzlethelyiséget november 1-én át kell adnom, tisztelettel kérem a n. é. közönséget mielőbb egy próba bevásárlással megtisztelni. Teljes tisztelettel

Schwarz Kálmán és Teszler Simon

Zöldfa-utca 21. sz.

Nagyvárad város
VILLAMOS MŰVE
Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a **Wolfram lámpák**

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világítási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerelő telefonja 55. sz.

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete Rt.

Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5°/₁₀₀-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenemű bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyószámlákra és földbirtokokra.

PÜSPÖK-FÜRDŐ.

Állandóan tiszta vizü uszoda.
Elsőrendű magyar konyha, valódi hegyi borok. Naponta frissen csapolt elsőrendű kőbányai „Polgári sör“. A vendégeket Dankó Kálmán szegedi zenekara szórakoztatja.
Mérsékelt áru kényelmes szobák. Minél számosabb látogatást kér:

DANCS ISTVÁN

b e r l ő.